

Veden alla vipeltävä Katkonymfi

Teksti: Jukka Naaranlahti

Kärnänkoski virtasi ruosteenruskeana ja kuohui uomansa yli metsikköön. Oli kesäkuun puoliväli, vuosi 2003 tai 2004. En muista tarkkaan. Tulin kosken rantaan leiripaikan puolelta. Keltaiset päivänkorennot lentelivät kosken yllä, mutta kaloja ei näkynyt.

Uielä niihin aikoihin minulle oli tärkeää saada kaloja – mahdollisimman paljon kaloja. Niinpä päätin aloittaa kalastuksen parilla nymfillä ja painoin perukkeeseen pari juolukankokoista lyijyhaulia. Sivuperukkeessa roikkui keltainen nymfi ja päätyperhona vastikään sitomani amerikkalaisten kalastusgurujen Carl Richardsin ja Doug Swisherin ideoima Katkonymfi.

Ensimmäinen kala otti kiinni melkein saman tien, kun perhot putosivat veteen. Se irtosi pian, ja vapisevin käsin linkosin pyydön uudestaan virtaan. Sama toistui, paitsi tällä kertaa kala pysyi haaviin saakka. Seuraavan tunnin aikana tartutin kymmenkunta kalaa.

Kaikki jotka sain ylös, olivat kiinni uudessa Katkonymfissä. Kun korennot katosivat, syönti lakkasi kuin veitsellä leikattuna.

Tuo reilun tunnin syöntipiikki riitti kuitenkin vakuuttamaan minut kyseisen perhomallin tehosta. Eivätkä vuodet ole saaneet minua toisiin ajatuksiin, vaikka omat kalastusmieltymykset ovatkin vuosien saatossa sofistikoituneet.

On totta, että nykyisin perho roikkuu siamani päässä aniharvoin jos koskaan. Mutta jos hengissä säilyminen olisi kalan saamisesta kiinni, ja sitä varten pitäisi valita yksi ainoa perho, Katkonymfi olisi varteenotettava vaihtoehto. Perho on todistetusti kelvannut taimenille ainakin Suomessa, Ruotsissa, Uudessa-Seelannissa, Chilessä, Yhdysvalloissa ja Irlannissa.

Kalastusta pintaa syvemmältä

Vuosia myöhemmin olin tekemässä Pohjolan Perhokalastajaan juttua pohjanäytteiden ottamisesta. Katselimme Rinteen Akin kanssa näyteastiassa ympyrää uivia sukeltajasurviasten nymfejä.

Aki puki sanoiksi sen havainnon, minkä kuka tahansa voi nymfejä seuratessaan huomata: ”katso, miten vikkeläliikkeisiä ne ovat.” Itsestään selvät havainnot ovat usein juuri niitä, joita emme osaa tehdä. Tai joita emme osaa hyödyntää.

Swisherin ja Richardsin klassikoksi muodostuneessa Selective Trout -kirjassa (1971) tekijät kiinnittävät huomionsa juuri nymfin uintiin. He ovat kiinnostuneita ennen kaikkea siitä, miten nymfi ui ja miltä se uidessaan näyttää.

Samaan hengenvetoon he muistuttavat, että päivänkorentojen kuoriutuessa pintakuoriutuminen on vain yksi kuoriutumisen vaihe, jäävuoren huippu. Kuoriutumisen alkuvaiheessa kalat syövät nymfejä syvältä aivan kuten vesiperhoskuoriutumisen aikana kalat syövät pupia ensiksi syvemmältä. Varsinkin keskisuomalaisissa koskivesissä näin tuntuu olevan usein.

Uintimatka pohjasta pintaan

Eri päivänkorentoheimot viettävät vedenalaisen elämänsä eri tavoin. Jotkut elävät enimmäkseen kiinteään alustaan painautuneena, osa taas enemmän tai vähemmän vapaasti uiskennellen. Yleensä elintavat voi päätellä nymfin rakenteesta. Esimerkiksi uivat nymfit ovat yleensä virtaviivaisen solakoita, painautujat litteitä.

Kuva: Pekka Rötönen

Katkonymfin sidontaohje

1. Valitaan numero 14 suoravartinen pintaperhokoukku.
2. Sidotaan koukulle perhon takaruumis. Ensin kiinnitetään peräsukset (esim. yksinkertaisimmillaan nippu pehmeitä siikasiasia), sitten kiinnitetään kierre ja lopulta dubataan jäniksenkarvasta kevyesti kartioituva runko.
3. Irrotetaan takaruumis penkistä ja katkaistaan koukku.
4. Valitaan numero 12 käyrävartinen koukku. Koukun mutkan yli sidotaan ohuesta siimasta lenkki, joka pujotetaan ennen kiinnittämistä takakoukun silmästä. Näin liitos on tehty. Sen voi vahvistaa tipalla liimaa. Siiman on oltava niin ohutta, että perä pääsee liikkumaan vapaasti.
5. Kierretään etukoukulle painotus lyijylangasta ja kiinnitetään siipaihiot, yleensä fasaani. (Ilman painotusta haluttu uintiliike ei toteudu!)
6. Dubataan eturuumis jäniksenkarvasta. Pallomainen muoto miellyttää ainakin minun silmääni. Käännettään ja kiinnitetään siipaihio.
7. Harjataan perho ja lakataan pää.

Ainakin kerran elämässään päivänkorentojen on kuitenkin kertakaikkiaan pakko heittäytyä uimasille. Lajit kuoriutuvat veden pinnalla ja pohjasta pintaan on vesipatsaan syvyyden mittainen matka.

Ajeessa oleva päivänkorento levittää jalkansa, uiva taas pitää ne tiukasti vartalonmyötäisinä. Toisin kuin vesiperhoset ne eivät kauho raajoillaan, vaan uivat liikuttamalla takaruumistaan ylösalaisin kuin tarujen merenneito.

Takaruumiin ylösalainen liike on erittäin nopea ja saa uimisen muistuttamaan vedenalaista vipeltämistä. Tämän liikkeen jäljitteleminen on myös Swisherin ja Richardsin imitointiteorian perusta.

Innovatiivinen ratkaisu

Ymmärrettävästi aidon nymfin uintiliikettä on hieman hankala jäljitellä yhteen koukkuun sidotulla perholla. Perinteinen koukulle kiinnitetty jatkoperä ei sekään tunnu olevan toimiva ratkaisu ongelmaan. Maraboustu sidottu perä toimii jotenkuten, mutta on turhan työläs tehdä, ja menee yleensä rikki ensimmäisen kalan hampaissa.

Swisherin ja Richardsin esittämä ratkaisu on innovatiivinen ja toimiva. Oikein sidottuna heidän Katkonymfinsä todella ui esikuvansa tavoin. Virtaukset heiluttavat kevyttä takaruumista ja painavampi eturuumis vakauttaa uinnin.

Toisin kuin muutamat muut tekijöidensä perhoklassikot Katkonymfi on kaiken lisäksi varsin helppo sitoa ja yhtä helpo varioida. Perusversio on kuin mikä tahansa jäniksenkorvanympi, joka on jaettu kahdelle koukulle.

Rajuja tärppejä

Perholla kalastetaan kuten millä tahansa upponymfillä. Perustekniikkana voidaan huoletta pitää vapaata uittoa. Se toimii usein paremmin kuin hyvin. Halutessa uittoa voi ryydyttää pienin nostoin. Siimaa korjataan uiton aikana varovasti ylävirtaan, minkä jälkeen perhon annetaan uida hetki vapaasti, kunnes sama liike toistetaan. Tekniikan hallittu toteuttaminen vaatii hieman opettelua, sillä toimiakseen liikkeen on oltava hiuksen hieno. Parhaaseen lopputulokseen päästään, kun korjauksen aikana vapautetaan pieni määrä siimaa.

Uitan Katkonymfiä usein hieman pidemmällä, viidestä kymmenen metriin olevalla siimalla. Kalat hyökkäävät uivaan nymfiin useimmiten aggressiivisesti, joten tärppien huomaamisesta ei koidu ongelmaa. Varsinkin kuoriutumisen aikaan otti on usein väkevä riuhtaisu. Erillistä indikaattoria ei siis tarvita.

Kymmenen vuotta sitten haulien käyttö oli enemmän sääntö kuin poikkeus. Kilpaperhokalastuksen suosion kasvun myötä upotukseen on kehitetty myös muita tapoja, joista jokainen voi valita mieleisensä.

Virtavesien perho

Aivan täydellinen perho Katkonymfikään ei ole. Ymmerrättävästi uintiliike toteutuu vain hieman kovemmassa virrassa; suvannoissa tai järvillä perho ei oikein toimi.

Kokemuksieni mukaan karkaamisprosentti on perholla hiekan muita perhoja suurempi. Jatkoperä joko hankaloittaa tarttumista tai kampeaa koukkua irti. Varsinkin väkäsetöntä koukkua käytettäessä karanneisiin kaloihin voi varautua.

Nämä pienet miinuspuolet on kuitenkin helppo antaa anteeksi. Niin ylivertaisen tehokas perho oikeassa paikassa oikeaan aikaan on. Kokoa ja väritystä muuntelemalla Katkonymfi soveltuu useimpien päivänkorentosukujen jäljittelyyn, vaikka onkin omimmillaan hieman kookkaampien lajien jäljittelmänä.

